

Les 1 Van water naar land

In de zeventiende eeuw werd veel land tegen het water beschermd door dijken, maar er waren toch veel overstromingen. Er was ook behoefte aan extra land. Daarom werd een aantal grote meren **ingepolderd**.

Amsterdam groeide en had behoefte aan brandstof, zoals **turf**. Daarom vond er **turfwinning** plaats. Het nadeel daarvan was dat er nieuwe meren ontstonden. De eerste polder was de **Beemster**, daarna volgden de Schermer, de Purmer en de Wormer. In de polders kwam nieuwe landbouwgrond om de inwoners van Amsterdam van voedsel te voorzien.

inpolderen

Dijken rond een meer zetten om het daarna droog te leggen. Zo ontstaat een polder.

de turf

Brandstof van gedroogd veen, dat bestaat uit samengeperste dode moerasplanten.

de turfwinning

Het winnen van turf uit opgegraven veen.

de Beemster

De eerste polder die in de zeventiende eeuw werd aangelegd.

Les 2 Kunst en wetenschap

De zeventiende eeuw wordt de Gouden Eeuw genoemd. Veel mensen werden toen erg rijk door de handel. Ze gaven hun geld uit aan dure grachtenpanden, porselein, zijde, specerijen en schilderijen. Bekende schilders uit die tijd zijn **Rembrandt van Rijn**, Frans Hals en Jan Steen.

In de Gouden Eeuw vluchtten veel joden uit Spanje en Portugal en protestanten uit Frankrijk en de Zuidelijke Nederlanden naar de Republiek. De ideeën van **Baruch de Spinoza** werden door veel tijdgenoten gevaarlijk gevonden. Na zijn dood verscheen zijn boek *Ethica*. **Christiaan Huygens** vond het slingeruurwerk uit. Hij was rijk, Spinoza niet.

Rembrandt van Rijn

Een Nederlandse schilder uit de zeventiende eeuw.

Spinoza

Een Nederlandse filosoof die verdraagzaamheid en godsdienstvrijheid heel belangrijk vond.

Christiaan Huygens

Een belangrijke geleerde in de wiskunde, natuurkunde en sterrenkunde.

Denk het uit

Om gebeurtenissen in de geschiedenis te begrijpen kun je deze analyseren en reconstrueren. Je begrijpt dan beter waarom iets op een bepaalde manier gedaan of gebeurd is.

Les 3 Bestuur van de Republiek

De Republiek bestond uit zeven **gewesten**. Holland betaalde de meeste belasting en was daarom het machtigste gewest. De **Staten-Generaal** bestuurden de Republiek.

De belangrijkste man in de Republiek was de **raadpensionaris**.

De stadhouder was opperbevelhebber van leger en vloot. Door oorlog hoopte hij meer macht te krijgen. De raadpensionaris en de regenten vonden vrede beter voor de handel. In 1650 werd **Johan de Witt** raadpensionaris. Er was toen geen stadhouder. Dit duurde tot het **Rampjaar** in 1672 toen Engeland, Frankrijk, Keulen en Münster de Republiek aanvielen. De Witt werd vermoord, Willem III werd benoemd tot stadhouder.

het gewest

Deel van een land met een eigen bestuur.

de Staten-Generaal

Afgevaardigden van de gewesten. De Staten-Generaal bestuurden de Republiek.

de raadpensionaris

De belangrijkste bestuurder van het gewest Holland. In de praktijk was hij ook de belangrijkste man van de Republiek.

Johan de Witt

Raadpensionaris tussen 1653 en 1672. In 1672 werd hij vermoord.

het Rampjaar

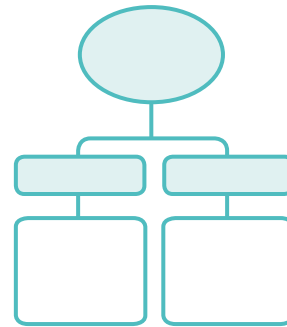
Het jaar 1672, toen de Republiek in oorlog raakte met Engeland, Frankrijk, Keulen en Münster. Het hele land, behalve Holland, werd bezet door die vijanden.

Les 1

Je hebt de belangen van verschillende personen bij de inpoldering van het Beemstermeer met elkaar vergeleken. Zo kun je bepalen wie er voor en wie er tegen die inpoldering was.

Les 2

Je hebt informatie over het werk van Christiaan Huygens geordend. Zo kun je erachter komen met welke wetenschappen hij zich bezighield.

Les 3

Je hebt de belangen van verschillende personen uit de Gouden Eeuw vergeleken. Zo kun je bepalen wie ze steunden: de stadhouder of de raadpensionaris.

Zo leer je voor de toets

- Bekijk de samenvatting.
- Leer de teksten en de dik gedrukte woorden.
- Vraag iemand om je te overhoren.

gewest

De toets is op .....

